

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Rikoksen Uhri](#) > [Uhrien Oikeudet Jäsenmaittain](#) > 2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikosilmoituksen voi tehdä poliisi- tai santarmiasemalla, josta se toimitetaan sen paikkakunnan viralliselle syyttäjälle (*procureur de la République*), jossa rikos tehtiin tai jossa rikoksentehtyjä oleskelee tai jossa hänet pidätettiin.

Ilmoituksen voi myös tehdä suoraan viralliselle syyttäjälle lähettämällä tälle kirjeen, jossa kerrotaan uhrille aiheutuneesta haitasta ja rikoksen tapahtumapäivä ja -paikka sekä ilmoitetaan lähettäjän henkilötiedot ja osoite.

Myös muu henkilö kuin rikoksen uhri voi tehdä ilmoituksen samoin edellytyksin.

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan etenemisestä

Uhri voi tiedustella hänen tapaustaan koskevan tutkinnan etenemisestä poliisilta tai santarmeilta, syyttäjältä tai tutkintatuomarilta (jos asia on siirretty hänen käsiteltäväkseen).

Kun kyseessä on vakava rikos (*crime*) tai tietyt muut rikokset (*délits*) ja uhri osallistuu menettelyyn asianomistajana, tutkintatuomari antaa uhrille tietoja tutkinnan etenemisestä kuuden kuukauden välein.

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan tuloksesta

Tutkinnan päätyttyä uhrille ilmoitetaan tehdystä päätöksestä. Vaihtoehtoja ovat asian käsittelyn päättäminen, syytteeseen asettamiselle vaihtoehtoinen menettely, rikosoikeudellisen tutkinnan aloittaminen tai vastaajan haastaminen oikeuteen. Jos oikeudenkäynti järjestetään, uhrille ilmoitetaan epäiltyä vastaan esitetyt syytteet sekä oikeudenkäynnin päivämäärä ja paikka.

Tietojen antaminen rikosilmoituksen tekijälle

Virallinen syyttäjä antaa rikosilmoituksen tekijälle tietoja jatkotoimista.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (tutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Jos uhrilla ei ole asianajajaa, hän voi pyytää tietoja oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tuomioistuimista, oikeuspalvelutaloilta (*maison de la justice et du droit*), oikeusalan palvelupisteistä (*point d'accès au droit*) ja kaupungintaloilta sekä sosiaalikeskuksista, joissa uhrien tukijärjestöt päivystävät. Näissä paikoissa on myös saatavilla oikeusalan ammattilaisten, eritoten asianajajien, tarjoama maksutonta oikeudellista neuvontaa uhrin iästä, kansalaisuudesta tai varallisuudesta riippumatta.

Uhrilla on oikeus valtion varoista maksettavaan oikeusapuun, jos hän täyttää seuraavat edellytykset:

- Hän on Ranskan kansalainen tai Euroopan unionin jäsenvaltion tai Ranskan kanssa kansainvälisen sopimuksen allekirjoittaneen valtion kansalainen, tai hän asuu Ranskassa vakituisesti ja laillisesti. (Tätä

edellytystä ei sovelleta, jos uhri on alaikäinen tai hän osallistuu menettelyyn asianomistajana.)

- Hänen varansa [1] eivät saa ylittää talousarvioissa säädettyä ylärajaa. Varoja koskevaa edellytystä ei sovelleta, jos uhri on joutunut erityisen vakavan rikoksen kohteeksi (kuten tahallinen henkeen kohdistuva rikos, kidutus tai muu julma teko, terrorismi tai raiskaus), jos hän kuuluu vähimmäistoimeentulon (*Revenu de solidarité active, RSA*) piiriin tai saa iäkkäiden toimeentulotukea eikä hänellä ole muita tulonlähteitä, tai jos riita-asian kohde tai odotettavissa olevat oikeudenkäyntikulut ovat erityisen merkittävät.

Oikeusapu kattaa

- asianajajan palkkiot;
- mahdolliset haastemiehen maksut;
- mahdolliset asiantuntijapalkkiot yms.;
- mahdollisen vakuuden, joka uhrin olisi maksettava.

Oikeusapu voi olla täysimääräistä tai osittaista. Oikeusapua on tärkeää hakea jo menettelyn alussa, sillä ennen hakemuksen jättämistä aiheutuneita kustannuksia ei korvata.

Uhri voi pyytää tietoja sekä oikeusavun hakemuslomakkeen omalta asianajajaltaan, oikeuspalvelutalolta, kaupungintalolta, asuinpaikkakuntansa tuomioistuimesta tai asiaa käsittelevästä tuomioistuimesta. Lomakkeen voi myös ladata verkko-osoitteesta <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/R1444>.

[1] Varoja koskevat edellytykset oikeusavun saamiseksi:

Oikeusavun tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon uhrin varat 1.1. ja 31.12. välisenä aikana hakemusta edeltävänä vuonna. Varoiksi katsotaan muun muassa kaikenlaiset tulot lukuun ottamatta perhe-etuuksia ja tiettyjä sosiaalietuuksia. Arvioinnissa huomioidaan myös uhrin puolison, kumppanin ja huollettavina olevien lasten sekä kaikkien samassa taloudessa vakinaisesti asuvien varat.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta tutkintaan/oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Menettelyistä aiheutuvat kulut voidaan tietyin edellytyksin kattaa uhrin oikeusturvavakuutuksesta, jos se kattaa osittain tai kokonaan asianajajan palkkiot, haastemiehen maksut, oikeudenkäynti- tai muut menettelykulut tai asiantuntijapalkkiot.

Jos kuluja ei voida kattaa uhrin vakuutuksesta, tuomioistuimien voi tuomion antamisen jälkeen vahingonkorvauksista määrätessään määrätä ne tuomitun maksettaviksi uhrin pyynnöstä.

Jos asian käsittely päätetään lopettaa ennen kuin asia menee tuomioistuimen käsiteltäväksi, voiko uhri hakea tällaiseen päätökseen muutosta?

Jos virallinen syyttäjä tutkinnan päätyttyä päättää jättää asian käsittelemättä, uhri voi hakea päätökseen muutosta yleisen syyttäjän (*procureur général*) avulla sen paikkakunnan muutoksenhakutuomioistuimessa (*cours d'appel*), jossa syyttämättäjättämispäätöksen tehnyt tuomioistuin sijaitsee.

Jos yleinen syyttäjä katsoo, että oikeudenkäynti on tarpeellinen, hän voi ohjeistaa syyttäjän nostamaan syytteen. Jos yleinen syyttäjä katsoo, että muutoksenhaku on perusteeton, hän ilmoittaa uhrille, että asian käsittely lopetetaan.

Lisäksi jos viralliselle syyttäjälle tehty valitus päätetään jättää käsittelemättä tai jos sen tekemisestä on kulunut kolme kuukautta, uhri voi tehdä asianomistajana valituksen suoraan toimivaltaiselle tutkintatuomarille.

Uhri voi myös haastaa rikoksesta epäillyn suoraan oikeuteen pyytämällä haastemiestä toimittamaan tälle haasteen. Tässä tapauksessa uhrin on maksettava vakuus, jonka suuruus määritetään tuomioistuimessa uhrin varojen perusteella.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Uhrille ilmoitetaan oikeudenkäyntipäivä, ja hän voi osallistua käsittelyyn. Joissakin tapauksissa oikeudenkäynti ei ole julkinen, joten uhri voi olla oikeussalissa vain oman todistuksensa ajan. Jos oikeudenkäynti käydään suljetuin ovin, uhri voi osallistua siihen koko menettelyn ajan vain, jos hän osallistuu menettelyyn asianomistajana.

Uhrilla on oikeus saada apua uhrien tukijärjestöltä ilman mitään ehtoja koko oikeudenkäynnin ajan. Tukijärjestöjen jäsenet voivat auttaa uhria osallistumaan menettelyyn asianomistajana, ja he voivat olla mukana eri istunnoissa sekä auttaa uhria ymmärtämään säädöksiä ja tuomareiden päätöksiä.

Jos uhri ei ymmärrä tai puhu ranskaa, hänen avukseen pyydetään tulkki.

Istunnossa asianomistajalla on mahdollisuus kutsua todistajia tai vastustaa tiettyjen todistajien kuulemista.

Uhri tai asianomistaja voi esittää kysymyksiä todistajille ja syytetyille/vastaajalle tuomioistuimen puheenjohtajan välityksellä.

Uhri voi lopuksi esittää päätelmiä (kirjallisia kommentteja) oikeudenkäynnin teknisistä näkökohdista, laista ja/tai asiaa koskevista tosiseikoista, ja tuomarin on vastattava niihin.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeusjärjestelmässä? Onko hän tai voiko hän valita olevansa uhri, todistaja, asianosainen tai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä (asianomistaja)?

Kun rikoksesta on ilmoitettu oikeusviranomaiselle, poliisille tai santarmille, uhri kutsutaan kuultavaksi.

Hänen ei kuulu etsiä rikoksentehtäjiä eikä todistaa tämän syyllisyyttä, vaan tämä tehtävä kuuluu viralliselle syyttäjälle. Häntä voidaan kuitenkin pyytää toimittamaan tietoja tai todisteita (kuten lääkärintodistukset ja todistajien henkilötiedot) totuuden selvittämiseksi.

Uhri voi päättää osallistua menettelyyn asianomistajana, jolloin hänellä on oikeus pyytää korvausta aiheutuneesta vahingosta ja saada asianajajan apua.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Kun asia on siirretty poliisille tai santarmille, he kuulevat uhria. Uhrille kerrotaan tällöin hänen oikeuksistaan, joita ovat seuraavat:

- Oikeus saada vahingonkorvausta aiheutuneesta haitasta joko hyvityksen tai muun tarkoituksenmukaisen keinon, esimerkiksi korjaavan oikeustoimen, avulla;
- Oikeus osallistua asianomistajana joko syyttäjän vireille panemaan menettelyyn, toimivaltaisessa tuomioistuimessa suoraan rikoksentehtäjiä vastaan vireille pantuun menettelyyn tai tutkintatuomarin käsiteltäväksi saatettuun asiaan;
- Jos uhri haluaa osallistua käsittelyyn asianomistajana, jota avustaa joko hänen itse valitsemansa tai toimivaltaisen tuomioistuimen asianajajayhteisön puheenjohtajan hänen pyynnöstään nimeämä asianajaja, uhri vastaa kuluista itse, paitsi jos hän täyttää oikeusavun myöntämistä koskevat edellytykset tai jos hänellä on oikeusturvavakuutus;
- Oikeus saada apua yhden tai useamman julkisyhteisön yksiköltä tai hyväksytyltä uhrien tukijärjestöltä;
- Oikeus tarvittaessa vedota rikosvahinkolautakuntaan (*Commission d'indemnisation des victimes d'infractions, CIVI*), kun on kyse tietyistä rikoksista;
- Oikeus saada tietoja käytettävissä olevista suojoitoista, etenkin suojelumääräyksistä. Uhreille ilmoitetaan myös väkivaltarikosten tekijöiden saamista rangaistuksista ja mahdollisten tuomioiden täytäntöönpanon edellytyksistä;
- Jos uhri ei osaa ranskaa, hänellä on oikeus käyttää tulkkia ja saada käännökset tiedoista, jotka ovat välttämättömiä hänen oikeuksiensa käyttämiseksi;
- Oikeus ottaa oikeudellinen edustajansa tai valitsemansa aikuinen mukaan menettelyn kaikkiin vaiheisiin, ellei toimivaltainen oikeusviranomainen toisin pääätä perustelluista syistä;

- Oikeus ilmoittaa asuinosoitteeseen kolmannen osapuolen osoite tämän nimenomaisella suostumuksella;

Uhrin on saavuttava oikeuden eteen ja todistettava, jos hänet on kutsuttu todistajaksi.

Asianomistajalla ei ole velvollisuutta olla henkilökohtaisesti läsnä, jos häntä edustaa asianajaja. Jos asianomistaja on kuitenkin poissa eikä hänellä ole edustajaa, hänen katsotaan luopuneen vaatimuksestaan, ellei hän ole ilmoittanut sitä tuomioistuimeen kirjallisesti.

Asianomistaja ja uhri, joka on kutsuttu tuomioistuimeen antamaan todistajanlausuntonsa, voivat hakea korvausta kuluihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta käsittelyyn, jos he pyytävät sitä oikeudenkäynnin aikana.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Uhri voi antaa lausuman käsittelyn aikana ja esittää todisteita, joiden on kuitenkin oltava kontradiktorisen periaatteen mukaisia ja jotka on täytynyt toimittaa etukäteen vastaajapuolelle (epäillylle ja/tai hänen asianajajalleen) sekä viralliselle syyttäjälle.

Uhri voi ryhtyä asianomistajaksi yksin tai asianajajan avustamana.

Hänen on ilmoitettava hakemansa vahingonkorvauksen määrä (rahamäärä, joka kattaa rikoksesta aiheutuneet aineelliset vahingot, kärsimykset ja ajan menetyksen). Uhri voi pyytää tähän apua uhrien tukijärjestöiltä.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Uhrille kerrotaan hänen oikeudestaan toimia asianomistajana, käyttää apunaan asianajajaa ja saada tietyn edellytyksin oikeusapua sekä mahdollisuudesta saada mukaansa menettelyyn uhrien tukijärjestön jäsen.

Asianomistajana toimivalle uhrille kerrotaan mahdollisuudesta vedota tietyissä tapauksissa rikosvahingolautakuntaan vahingonkorvauksen saamiseksi, jos tuomioistuin on niin määrännyt.

Voiko uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Uhri ei voi suoraan tutustua asiakirjoihin rikostuomioistuimessa (*Tribunal Correctionnel*) tai poliisituomioistuimessa (*Tribunal de Police*), vaan hänen täytyy ensin saada siihen lupa syyttäjältä.

Jos uhri toimii asianomistajana, hän voi tutustua asiakirjoihin tapauksen mukaan joko suoraan tai asianajajansa välityksellä tai pyytää niistä jäljennöksen.

Hän voi saada rikostuomioistuimesta maksutta jäljennökset pöytäkirjoista, joissa rikos todetaan, todistajien kirjallisista lausunnoista ja asiantuntijalausunnoista sekä jäljennökset muista menettelyyn liittyvistä asiakirjoista.

■ Päivitetty viimeksi: 02/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.